

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Методика викладання соціально-педагогічних
дисциплін»**

підготовки магістрів

напряму 8.01010601 Соціальна педагогіка

ВСТУП

Навчальна програма вивчення дисципліни «Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів напряму 8.01010601 «Соціальна педагогіка».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методика проведення різних форм навчальної та позанавчальної діяльності у вищому педагогічному закладі.

Міждисциплінарні зв'язки: «Педагогіка вищої школи», «Організація та методика проведення соціально-педагогічного тренінгу».

Програма навчальної дисципліни містить такі **змістові модулі:**

1. Теоретичні засади методики викладання соціально-педагогічних дисциплін
2. Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін у вищому навчальному закладі
3. Інші чинники забезпечення функціонування системи підготовки майбутніх соціальних педагогів

1. Мета й завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін» є формування у майбутніх фахівців системи знань, вмінь та навичок, необхідних для забезпечення виконання завдань організації навчального процесу в системі вищого навчального закладу та фахової підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Соціальна педагогіка».

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін» є формування готовності магістрантів до оволодіння професійними компетенціями викладача соціально-педагогічних дисциплін, розвиток професійно значущих рис, якостей, здатностей.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні

знати: концептуальні засади викладання в умовах вищих навчальних закладів, зміст та форми організації навчально-виховного процесу, особливості організації навчання майбутніх соціальних педагогів, їх позанавчальної діяльності, науково-дослідної та самостійної роботи;

уміти: орієнтуватися в системі навчальних планів та програм зі спеціальності «Соціальна педагогіка»; структурувати методичний матеріал відповідно до форми, навчальної дисципліни, теми тощо; готувати та проводити основні форми організації навчального процесу за відповідною спеціальністю; організовувати самостійну роботу здобувачів вищої освіти; визначати фактори успішності навчального процесу та ін.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 144 години / 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль I

Теоретичні засади методики викладання соціально-педагогічних дисциплін

Тема 1. Концептуальні підходи до організації навчання майбутніх соціальних педагогів в системі вищого навчального закладу

Методологічні підходи до організації навчання в системі вищого навчального закладу. Принцип навчання в процесі професійної підготовки спеціаліста. Дидактична підготовка майбутнього соціального педагога як фактор професійного і особистісного становлення. Дидактичні підходи до традиційного, індивідуального та особистісного-орієнтованого навчання у вищій школі.

Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін як предмет. Основні завдання та значення предмету. Основні функції професійної діяльності викладача соціально-педагогічних дисциплін в системі вищого навчального закладу. Принципи навчання в процесі підготовки майбутнього соціального педагога.

Особливість кредитно-модульної системи у процесі підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Тема 2. Сутність та особливості підготовки майбутніх соціальних педагогів

Загальна характеристика змісту підготовки фахівця за спеціальністю "Соціальна педагогіка". Компоненти системи підготовки майбутніх соціальних педагогів. Ефективні умови формування в майбутніх соціальних педагогів професійних вмінь і навичок

Навчальний план підготовки фахівця з соціальної педагогіки в системі вищого навчального закладу III–IV рівнів акредитації. Аналіз навчальних планів освітньо-кваліфікаційних рівнів "бакалавр", "спеціаліст", "магістр" з підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Значення спецкурсів у системі підготовки соціальних педагогів.

Вимоги до навчальних програм соціально-педагогічних дисциплін, що розробляються за кредитно-модульним підходом.

Тема 3. Загальна характеристика форм і методів навчання у вищій школі

Поняття "метод навчання". Класифікація методів навчання. Словесні, наочні та практичні методи. Методи викладання та методи учіння. Методи проблемного навчання. Засоби навчання. Прийоми створення проблемних ситуацій.

Поняття "форма навчання". Типові ознаки форм організації навчальних занять. Класифікації форм навчання. Урахування специфіки підготовки фахівця при доборі і визначенні форми навчання.

Змістовий модуль II

Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін у вищому навчальному закладі

Тема 4. Особливості підготовки та проведення лекції із соціально-педагогічних дисциплін

Роль і значення лекції у процесі вивчення соціально-педагогічних дисциплін. Вимоги до лекції. Типи лекцій. Структура лекції. Динаміка лекції.

Прийоми активізації процесу сприйняття здобувачів вищої освіти лекції. Параметри оцінювання лекції.

Підготовка до лекції. Написання конспекту. Особливості відбору і викладення матеріалу в лекціях з соціально-педагогічних дисциплін.

Тема 5. Роль та специфіка підготовки та проведення практичного заняття із соціально-педагогічних дисциплін

Види та типи семінарів. Сутність використання інтерактивних прийомів на практичних заняттях. Особливості підготовки та проведення практичних (семінарських) занять із соціально-педагогічних дисциплін.

Технології підготовки та проведення тренінгового заняття, “круглого столу”, ділових ігор, диспутів та інших типових форм організації та проведення практичних занять.

Специфіка організації і проведення лабораторних занять для здобувачів вищої освіти спеціальності “Соціальна педагогіка”. Виїзні лабораторні заняття, заняття на базах проходження фахових практик.

Тема 6. Самостійна робота здобувачів вищої освіти у ході вивчення соціально-педагогічних дисциплін

Сутність та значення самостійної роботи. Організація самостійної роботи як системи, її компоненти. Види самостійної роботи (самостійні роботи за зразками, конструктивно-варіативні самостійні роботи, евристичні самостійні роботи, дослідницькі самостійні роботи).

Умови ефективності організації самостійної роботи (планування, поєднання самостійної роботи з іншими видами навчання, системність, оптимізація результатів).

Моделювання самостійної роботи майбутніх соціальних педагогів у світлі Болонського процесу.

Змістовий модуль III

Інші чинники забезпечення функціонування системи підготовки майбутніх соціальних педагогів

Тема 7. Роль і функції викладача в реалізації мети і завдань вивчення соціально-педагогічних дисциплін

Вимоги до викладача вищого навчального закладу. Ролі та функції викладача соціально-педагогічних дисциплін. Особистісні якості викладача.

Врахування у навчальному процесі психологічних особливостей студентів і закономірностей їх становлення як майбутніх соціальних педагогів. Оптимізація взаємин студентів та викладачів у процесі навчання.

Тема 8. Сутність і значення науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти у процесі вивчення основ соціально-педагогічної діяльності

Наукова робота здобувачів вищої освіти у системі професійної підготовки. Формування вміння працювати з науково-дослідною літературою. Вимоги до написання наукової статті.

Вимоги до наукових робіт здобувачів вищої освіти (курсова, дипломна, магістерська роботи як кваліфікаційні дослідження). Послідовність виконання курсової, дипломної (магістерської) роботи.

Здійснення керівництва курсовою, дипломною (магістерською) роботами, їх рецензування.

Форми участі здобувачів вищої освіти у науковій роботі вищого навчального закладу.

Тема 9. Використання унаочнення у процесі викладання соціально-педагогічних дисциплін

Наочність у процесі викладання соціально-педагогічних дисциплін. Основні види наочності. Вимоги до наочності. Загальна методика використання наочних посібників. Наочні методи: показ (ілюстрування, демонстрування). Комп'ютерні технології навчання.

Тема 10. Особливості організації позанавчальної діяльності майбутніх соціальних педагогів

Напрями у дослідженні парадигми виховання. Компоненти виховання студентів-майбутніх соціальних педагогів у процесі позанавчальної діяльності. Умови результативності виховного процесу.

Професіоналізація позанавчальної діяльності. Напрями професіоналізації. Специфіка організації та проведення різних форм позанавчальної роботи із здобувачами вищої освіти – майбутніми соціальними педагогами.

3. Рекомендована література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія / Алексюк А. М. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Балюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Балюбаш Я. Я. – К.: Компас, 1997. – 63 с.
3. Бех В. П. Цілісність соціальної роботи: методологічні, теоретичні та праксеологічні аспекти / Бех В. П. // Соціальна робота в Україні на початку ХХІ століття: проблеми теорії і практики: Матеріали доповідей на Міжнародній науково-практичній конференції 29-31 жовтня 2002 року. – К. : ДЦССМ, 2002. – С.29-47
4. Беленька Г. В. Інтерактивні прийоми викладання навчальної дисципліни у вищій школі / . – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2001. – 118 с.

5. Бочарова В. Г. Профессиональная социальная работа: личностно-ориентированный подход. Монографія / Бочарова В. Г. – М.: Институт педагогики социальной работы РАО, 1999. – 184с.
6. Вайнола Р. Х. Педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі самостійної роботи / Вайнола Р. Х. // Соціалізація особистості: Збірник наук. праць / За заг. ред. А. Й. Капської. – Т. XXVI. – К.: НПУ. – С. 225–249.
7. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи / Вітвицька С. С. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
8. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навч. пос. за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / Вітвицька С. С. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 396 с.
9. Демидова Т. Е. Социальная работа: теория и практика / Демидова Т. Е. – М.: Экон-Информ, 2003. – 246 с.
10. Дьяченко В. К. Организационная структура учебного процесса и ее развитие / Дьяченко В. К. – М., 1989.
11. Загвязинский В. И. Методология и методика социально-педагогического исследования. Книга для социальных педагогов и социальных работников / Загвязинский В. И. – М.: Изд-во АСОПиР, 1995.
12. Зверева І. Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика. Монографія / Зверева І. Д. – К.: Правда Ярославичів, 1998. – 333с.
13. Кан-Калик В. А. Педагогическое творчество / Кан-Калик В. А., Никандров Н.Д. – М.: Педагогика, 1990. – 144 с.
14. Капська А. Й. Методика викладання дисциплін соціально-педагогічного циклу / Капська А. Й. – К., 2012.
15. Капська А. Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю / Капська А. Й. – К.: УДЦССМ, 2001. – 220с.
16. Луков В. А. Социальное проектирование: Учеб.пособие / Луков В. А. – 3-е изд. – М.: Флинта, 2003. – 240с.
17. Методика викладання соціальної роботи та соціальної політики / За ред. І.Григи. Посібник для відкритого навчання. – К.: КМА, 2003. – 76 с.
18. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник. – К.: НПУ, 2001.-337 с.
19. Низамов Р. А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов / Низамов Р. А. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1995.
20. Основы педагогики и психологии высшей школы / Под ред. А. В. Петровского. – М.: МГУ, 1986. – 303 с.
21. Педагогическое творчество: теоретические аспекты: Сб. научн. тр./ Редкол.: В. В.Крижко, Г. И. Григоренко, Т. И.Сущенко и др. – Запорожье, 1994. – 82 с.
22. Педагогічні інновації у сучасній школі / Ред.кол. Єрмаков І. Р. // Відп. ред. Паламарчук В. Ф., Румянцева Д.І., Шевченко В. І.– К.: Освіта, 1994. – 88 с.

23. Подтикан І. В. Особливості формування мотиваційної сфери особистості / І. В. Подтикан // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – №9. – С. 29–36; №10. – С. 41–44.
24. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні. Затверджено постановою кабінету міністрів України від 20 січня 1998 р. – № 65.
25. Поташник М. М. Педагогическое творчество: проблемы развития и опыт: Пособие для учителя / Поташник М. М. – К.: Рад. шк., 1988. – 189 с.
26. Радил В. В. Основи професійного становлення особистості сучасного вчителя: Навч. посібник / Радил В. В., Кравцов В. О., Михайличенко М. В. – Кіровоград: РВВ КДПУ, 2006. – 216 с.
27. Реан А. А. Психология и психодиагностика личности. Теория, методы исследования, практикум / Артур Александрович Реан. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2007. – 256 с.
28. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии / Селевко Г. К. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
29. Скрипник М. Інтерактивне навчання: основні поняття / М. Скрипник / Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / [упоряд. Л. Галіцина]. – К.: Ред. загальнопедагогічних газет, 2005. – С. 30–43.
30. Слостенін В. А. Педагогика: инновационная деятельность / Виталий Александрович Слостенін, Людмила Степановна Подымова. – М.: ИЧП „Издательство Магистр”, 1997. – 224 с.
31. Слєпкань З. В. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / Слєпкань З. В. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2000. – 180 с.
32. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Смирнов С. Д. – М.: Академия, 2001. – 304 с.
33. Соціальна педагогіка: Підручник. / За ред. А. Й. Капської – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 256 с.
34. Соціальна педагогіка: теорія і технології: Підручник / За ред. І.Д.Зверєвої. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
35. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб./ І.Д.Зверєва, О.В.Безпалько, С.Я.Харченко та ін.; За заг. ред. І.Д.Зверєвої, Г.М.Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 254с.
36. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник / За ред. проф. А. Й. Капської.
37. Стефановская Т. А. Технологии обучения педагогике в вузе. Методическое пособие. 2-е изд. / Стефановская Т. А. – М.: Совершенство, 2000. – 272 с.
38. Тарасова С. И. Определение содержания подготовки педагога к профессиональной деятельности / С. И. Тарасова // Труды Всероссийской научно-практической конференции „Образование для XXI века: доступность, эффективность, качество”. Ч. 1. – М., 2002. – С. 390–394.

39. Трухін І.О. Психолого-технологічні основи шкільного виховання: Навч. пос. для студ. педагогічних ВНЗ / Трухін І.О., Шпак О.Л. – Дрогобич: Вимір, 2003. – 406 с.
40. Харченко О. О. Використання інтерактивних технологій навчання під час викладання предметів природничого циклу в педагогічному коледжі / О. О. Харченко // Наукова молодь : Збірник праць молодих учених. Матер. І регіональної наук.-практ. конф. „Внесок молодих учених у розвиток науки регіону”. – Луганськ : Знання, 2005. – Т. 2. – С. 142–149.
41. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе : Учеб. пособие для вузов / Чернилевский Д. В. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.
42. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності / Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. – К.: Знання, 2006. – 307 с.
43. Шестак Н. В. Высшая школа : технология обучения / Шестак Н. В. – М. : Вузовская книга, 2000. – 80 с.
44. Явоненко О. Ф. Комплексний підхід до розв’язання проблем фахової підготовки студентів педвузу / Явоненко О. Ф., Савченко В. Ф. // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 4. – С. 18-22.
45. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / Якиманская И. С. – М. : Педагогика, 1996. – 223 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

екзамен у 8 семестрі

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- поточне тестування на практичних заняттях та в процесі консультативної роботи;
- опитування та бесіди на практичних заняттях;
- перевірка виписок, тез та конспектів літературних джерел;
- поточні та підсумкові контрольні роботи;
- оцінка самостійної роботи.